

הנס שאירע לעם-ישראל עם קום המדינה אינו נס פרטי של יהודי ארץ-ישראל. העם היושב בציון, הוא עיקרו של "כלל ישראל" ומכל מקום מה שאירע אז בארץ ישראל, נוגע לכלל ישראל. הנוצרים הבינו זאת היטב. "מאויבי תחכמני". הוותיקן לא הכיר זמן רב במדינת ישראל. הרי לשיטתם, הם עם-ישראל האמיתי ואנו איננו אלא פסולת, ואם כן הם אלו האמורים לחזור לארץ-ישראל באחרית הימים.

והנה חזרנו אנחנו, ומתברר שאנו עם-ישראל האמיתי. לבסוף, לא יכולים היו להתכחש למציאות והודו במדינה.

ביחס לאמירת הלל ביום-העצמאות בברכה, ישנם שהיקשו: לפי המהר"ץ חיות, הלל אינו נאמר אלא על נס היוצא מדרך הטבע, וההוכחה שלו מחנוכה. הגמרא שאלה: "מאי חנוכה?" והשיבה בנס פך השמן (שבת כא', ב'), ולא הזכירה את הניצחון המלחמתי, שהיה נס טבעי. מכל מקום, חידושו של המהר"ץ חיות אינו מוזכר בגמרא ואצל רבותינו הראשונים. אדרבה, המאירי כותב שחנוכה נקבע גם על הניצחון, ובכך הוא משיב גם על הקושיה המפורסמת, מפני מה נחוג חנוכה שמונה ימים ולא שבעה: ראשון על הגאולה ושאר ימים על נס השמן (מאירי שם).

באשר לשתיקת הגמרא ביחס לניצחון המלחמתי, יש מתרצים ששאלת הגמרא היתה מדוע מדליקים נרות בחנוכה ועל זה באה התשובה שהסיבה היא נס פך השמן, אך היום-טוב עצמו נקבע על הניצחון (הנצי"ב בפירושו על שאילתות רב האי גאון סי' כו שגורסות: "מאי נר חנוכה?"). בתפילת "על הניסים", מוזכר נס הניצחון לבדו ולא נס פך השמן. ועוד הוכחה מפורים, ששם בכלל לא היה נס על-טבעי, וחכמים לא ציינו שזו הסיבה שלא לומר הלל. מעשה במשלחת מהקיבוץ הדתי שנפגשה עם הרב הראשי לישראל הג"ר יצחק ניסים, ושאלה אותו מדוע פסקה הרבנות הראשית לומר הלל בלי ברכה. הוא השיב שאמנם כך צריך היה להיות, אך על מנת לא להרבות מחלוקת בישראל, מוטב שרובם יאמרו בלי ברכה מאשר מיעוטם עם ברכה. שוב שאלוהו: ומי שרוצה לומר עם ברכה? השיב: תבוא עליו ברכה.

ישנם השואלים: מדוע לא נקבע יום-העצמאות בזמן כיבוש יהושע ובזמן עזרא ונחמיה? ביחס ליהושע, יום-העצמאות שלהם היה פסח. חג הפסח אינו מתייחס רק ליציאת מצרים, שהרי הכוונה לא היתה לצאת ממצרים ולהתפזר ברחבי העולם, אלא מובן מאליה שהמטרה היתה בואנו ארצה, כמבואר בארבעה לשונות הגאולה: "והוצאתי וגאלתי ולקחתני", והלשון החמישי: "והבאתי".

אחרי קריעת ים סוף, בני ישראל הודו בשירת הים ואמרו בין השאר: "נחית בחסדך עם זו גאלת" – ארץ-ישראל, "נהלת בעזך אל נוח קדשך" – ירושלים, "מכון לשבתך פעלת ד'" – בית המקדש. תמהו כופרים למיניהם: כיצד בני ישראל מודים על ביאת הארץ טרם נכנסו אליה? החליטו שהיו כאן שתי שירות, אחת אחרי קריעת ים סוף והשנייה אחרי הכניסה לארץ, ו"העורך" "ערבב" אותן. אך כופרים אלו פשוט שכחו שבני ישראל יצאו ממצרים כדי להגיע לארץ-ישראל על-פי הבטחת ד' אל אברהם (בראשית יד יג-טז). הם חגגו פסח עוד טרם הגיעם לארץ מאחר שבטחו בד' שיכניסם לארץ.

באשר לעזרא ונחמיה, התשובה פשוטה: הם לא חגגו יום-עצמאות כי לא היתה להם עצמאות, אותה השיגו רק בחנוכה. חנוכה הוא יום-העצמאות שלהם.

יש המוסיפים להקשות: סוף סוף, אחרי הכניסה לארץ ובזמן בית-ראשון היו לישראל ניסים רבים ולא נקבעו חגים עליהם, כפי שאומרים חז"ל: "ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, לא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה" (מגילה יא ד). אכן נקבע רק יום-טוב אחד, ט"ו באב, ביום שכלו מתי מדבר וחזר הדיבור למשה רבנו (בבא בתרא קכא א. רשב"ם שם). התקופה הייתה קרובה מדי למתן תורה ולא רצו לתקן חג כדי שלא ייראה הדבר כבל-תוסיף, בייחוד שירבעם בן נבט בדה חג מליבו (מלכים א יב לג). רצו שיהיה ברור לכל, שזו תורת משה ואין להוסיף עליה. בימי אבלו של משה רבנו, נשתכחו שלוש-מאות הלכות, וכאשר שאלו מן השמים קבלו תשובה: "לא בשמים היא", עד שהחזירן עתניאל בן קנז בפלפולו (תמורה טז א). כן צריך להיות, הגיע עת תורה שבעל-פה (עיין אגרות הראיה א, עמ' קכג).

בזמן בית-ראשון לא רצו להוסיף חגים, ובדרך כלל מיעטו בתקנות, אך בזמן בית-שני היתה הדרכה: "עשו סייג לתורה" (אבות א ב), בתקנות רבות, למען חיזוק האמונה.

הרמב"ן כותב שאת פורים חגגו העם מעצמם, ואחר-כך באו חז"ל ותקנוהו (חידושים ריש מגילה). הרמב"ם כותב שהנביאים ובית-דין "ציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשוועתנו כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה "ומי גוי גדול אשר לו אלהים וגו'" (פתיחת מניין המצוות על סדר ההלכות בספר משנה תורה).

שואל רבי אליעזר אשכנזי, בר פלוגתא של המהר"ל: הרי בזמן בית-ראשון היו ניסים גדולים יותר מנס פורים וחנוכה, כגון ניצחון ל"א מלכים, וכן "וד' השמיע את מחנה ארם קול רכב וקול סוס קול חיל גדול... וינוסו" (מלכים ב ז ו-ז)? ומשיב: בזמן פורים וחנוכה היהודים התייאשו, היו בטוחים שד' עזבם, שיהרגו ויהיה חילול השם גדול. הילכך, תקנו חכמינו ימים טובים כדי ללמדנו שד' איתנו ולא עזבנו, ומצילנו מידם!

מצב זה של ייאוש לא היה קיים כאשר אירעו הניסים בבית-ראשון (ספר יוסף לקח). ועתה ד' החליט להפסיק את הגלות, לתת לנו עצמאות ולגאלנו.